

SHAXS DUNYOQARASHINI MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA SHAKLLANTIRISHGA SHARQ MUTAFAKKIRLARINING QARASHLARI

Holmatova Z.A.

*Qo'qon davlat pedagogika instituti
Pedagogika va ijtimoiy fanlar fakulteti Pedagogika va ta'lim
menejmenti kafedrasida o'qituvchisi*

Tayanch so'zlar: dunyoqarash, qadriyatlar, umuminsoniy qadriyatlar, tarbiya, shaxs, milliy o'zlikni anglash, aqliy-axloqiy dunyoqarash, insoniy e'tiqod, burch va mas'uliyat, jamiyat.

Ключевые слова: мировоззрение, ценности, общечеловеческие ценности, образование, личность, понимание национальной идентичности, интеллектуально-нравственное мировоззрение, человеческая вера, долг и ответственность, общество.

Key words: worldview, values, universal human values, education, personality, understanding of national identity, intellectual and moral worldview, human faith, duty and responsibility, society.

Резюме:

Ushbu maqolada insonning dunyoqarashini umuminsoniy qadriyatlar asosida tarbiyalash haqida so'z boradi. Maqolada Sharq mutafakkirlarining inson dunyoqarashini shakllantirishga oid g'oyalari mohiyati va amalga oshirish sohasiga qarab bir necha shakllarda ko'rib chiqiladi. Ma'naviy qadriyatlarning yana bir qudratli manbai an'anaviy oilaviy-qarindoshlik munosabatlaridan kelib chiqadigan yangi qadriyatlarning milliy o'zlikni anglashdagi o'rnidir.

Резюме:

Данная статья посвящена воспитанию мировоззрения человека, основанного на общечеловеческих ценностях. В статье идеи восточных мыслителей о формировании мировоззрения человека рассматриваются в нескольких формах в зависимости от их сущности и сферы реализации. Еще одним мощным источником духовных ценностей является роль новых ценностей, возникающих из традиционных семейно-родственных отношений, в понимании национальной идентичности.

Summary:

This article is devoted to the education of a person's worldview based on universal human values. In the article, the ideas of Eastern thinkers on the formation of a person's worldview are considered in several forms depending on their essence and sphere of implementation. Another powerful source of spiritual values is the role of new values arising from traditional family and kinship relations in understanding national identity.

Mustaqilligimiz poydevorini mustahkamlash, O‘zbekistonni buyuk davlatga aylantirishda ta’lim-tarbiya faoliyatini oqilona tashkil etish, fuqarolarni zamonaviy fan va texnika yutuqlari bilan muntazam tanishtirib borish katta ahamiyatga ega. Bu taraqqiyot taqdirini ma’naviy yetuk, zamonaviy bilim va ilg‘or texnologiya, to‘liq e’tiqod, mustahkam iroda, teran tafakkur, yuksak salohiyatli kadrlar hal qiladi. Mamlakatimiz kelajagi bevosita mamlakatimizning intellektual salohiyati, aql-zakovati, milliy ta’lim va kadrlar tayyorlash tizimini jahon andozalari asosida takomillashtirish, uning milliy zaminini mustahkamlash, kadrlar tayyorlashga bog‘liq. Kadrlar tayyorlash sohasidagi davlat siyosati milliy o‘zlikni anglashda yangi qadriyatlarning rolini tarbiyalash bilan uzviy bog‘liq bo‘lgan uzluksiz ta’lim tizimi orqali har tomonlama rivojlangan shaxsni shakllantirishni nazarda tutadi. Birinchi prezident I.A. Karimov shu munosabat bilan shunday degan edi: “Hayotimizning boshqa sohalaridagi ahvol, amalga oshirayotgan islohotlarimiz samarasi, eng avvalo, xalq ma’naviyatini tiklash, o‘zimiznikilarni keng o‘rganish, o‘z ongimizni yanada chuqurroq o‘rganishdir. boy dunyo. tarixiy meros, urf-odatlarimiz, madaniyat va san’atimizni, ilm-fanimizni asrab-avaylash ta’lim rivoji bilan uzviy bog‘liqdir”. Ilm-fan, madaniyat, ma’rifat, milliy ta’lim har qanday yurt va xalqni yuksaklarga ko‘taradi, taraqqiyotini ta’minlaydi, kelajagini bashorat qiladi. Ma’lumki, komil avlodni tarbiyalash g‘oyasi ham milliy, ham umuminsoniy xususiyatga ega bo‘lib, bu insoniyatni ma’naviyat va ma’rifat, ezgulik va komillik sari yetaklovchi komillik yo‘lidir. Bu borada mamlakatimiz Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev: “Bugun jamiyat va sivilizatsiyalar birinchi navbatda ijtimoiy kadrlar va ta’lim tizimlari bilan raqobatlashmoqda. Shu nuqtai nazardan qaraganda, buyuk ajdodlarimiz bo‘lgan islom olami mutafakkirlari ijodini, ularning butun jahon sivilizatsiyasi rivojiga qo‘shgan bebaho hissasini chuqur o‘rganish, chuqur anglash va ommalashtirish alohida ahamiyat kasb etmoqda. Binobarin, ta’lim-tarbiya masalalari shaxs, oila, jamoa va davlatlar uchun muhim masalaga aylanib, turli yo‘llar, uslublar va uslublarda amalga oshirilmoqda, desak mubolag‘a bo‘lmaydi.

Ta’lim ijtimoiy hodisa sifatida. Ta’lim alohida jamiyatning paydo bo‘lishi bilan yaratildi va rivojlandi va jamiyat o‘zgarishi bilan ta’lim ham o‘zgardi. Ta’lim - bu xulq-atvorni boshqarish va aniqlash uchun tashkil etilgan pedagogik jarayon, bir-birini talab qiladigan va belgilovchi tarkibiy qismlar - milliy o‘zlikni anglashda yangi qadriyatlarning roli va o‘quvchilar shaxsiga muntazam va tizimli ravishda ta’sir qilish imkoniyatini beradi. Ta’lim – yosh avlodning o‘zlashtirgan bilimlari asosida jamiyatimiz odamlariga xos bo‘lgan intellektual-axloqiy dunyoqarash, insoniy e’tiqod, burch va mas’uliyat, axloqiy fazilatlarni

shakllantirish maqsadidir. Aytishlaricha, o'qituvchi o'quvchilar ruhiyatiga ularda kerakli fazilatlarni singdirish uchun tizimli ravishda ta'sir ko'rsatadi. Ota-ona tarbiyasi bolaning tug'ilishidan to umrining oxirigacha davom etadigan jarayondir. Ta'lim - bu har doim aniq rejaga ega bo'lgan va maxsus vakolatlarga ega bo'lgan odamlar tomonidan amalga oshiriladigan maqsadli jarayon. O'qituvchilar barcha davrlarda ham yoshlarda odob-axloq, iymon va vijdon, bilim, malaka, xulq-atvor, yo'nalish, tarixiy tajriba, davr talab va ehtiyojlari, mustaqil vazifalarni shakllantirish va rivojlantirishga intilgan. Inson kuch-qudrati, bilim va irodasi bilan erishish mumkin bo'lgan ma'lum maqsadlarni o'z oldiga qo'ygan davlatlar ham ta'lim-tarbiya ishlariga befarq bo'lib ko'rinmadi. Markaziy Osiyo mutafakkirlarining ta'lim-tarbiya haqidagi fikrlari va o'g'itlari shu qadar kuchliki, ular yoshlar qalbida insoniylik urug'ini ko'rishga, hayot yo'liga g'urur uyg'otishga xizmat qiladi. Binobarin, biz uchun aziz va qadrlil olimlarimizdan Bahovuddin Naqshband, Abu Nasr Forobiy, Yusuf Xos Hojib, Kaykovus, Abu Rayxon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Umar Xayyom, Alisher Navoiy, Abdurahmon Jomiy, Jaloliddin Davoniy, Munavvar qori, Abdulla Avloniy, Hamza Hakimzoda Niyoziy, Asqar Zununov va boshqalarning ta'lim-tarbiya va ma'rifatga oid g'oyalaridan keng foydalanilayotgani bugungi kun talabiga javob bera oladigan yoshlarni tarbiyalashda muhim omil bo'lmoqda. Bahovuddin Naqshbandning ta'lim-tarbiya haqidagi fikrlari, maslahatlari juda qimmatlidir. U komil inson tarbiyasi odobdan boshlanishini ta'kidlab, shunday degan: "Odob – xulq-atvorni bezash, so'z va harakatni to'g'rilash... Odobga rioya qilish – ishq mevasi, ishq daraxtining iftixoridir". Agar siz ozgina odobsizlik qilsangiz, sizning harakatlaringiz qo'pollik sifatida qabul qilinadi. Odamlarda uni boshqarish (ta'sir qilish) ta'mi paydo bo'lmasligi uchun odam o'zini bir xil sifat va ko'rinishda tutishi kerak. Abu Nasr Forobiy ta'lim va tarbiyaga ta'rif bergan birinchi olimdir. "Ta'lim faqat so'z va ta'lim orqali keladi. "Ta'lim amaliyot va ish tajribasi orqali keladi", deydi u. Abu Nasr Forobiy fikricha, har bir insonning munosib inson bo'lib yetishishi uchun ta'lim va tarbiya zarur. U ta'lim orqali nazariy muvaffaqiyatlarga erishadi. Ta'lim orqali u odamlar bilan muloqot qilishni, axloqiy qadriyatlarni va amaliy faoliyatni o'rganadi. Farobiy ta'lim jarayonida bolalarning tabiatiga qarab "qattiq" yoki "yumshoq" usullardan foydalanish kerak, deb hisoblaydi: O'quvchilar o'qishga moyil bo'lsa, o'qitish va tarbiya jarayonida yumshoq usul qo'llaniladi. Uning fikricha, agar talabalar o'zboshimchalik va itoatsiz bo'lsa, qat'iy usullardan foydalanish kerak. Yusuf Xos Hojib ta'limni juda murakkab jarayon deb tushunadi. Ta'lim insonni yaxshilikka o'rgatishi kerak. Ezguning har bir ishi go'zal, har qadami go'zal.

Fazilat hech qachon qarimaydi. Unda ta'lim-tarbiya kamardan kuch, tanadan quvvat, ko'zdan nur, qalbdan xotirjamlik talab etiladi, degan qarashlar ifodalanadi. Kaykovus "Kobusnoma" asarida farzand tarbiyasida mehr-oqibat bilan talabchanlikni uyg'unlashtirish zarurligini ta'kidlaydi: "Kichkina bola bilim va odobni o'z xohishi bilan emas, tayoq yordamida o'rganadi. Ammo agar bola qo'pol bo'lib qolsa va siz biron sababga ko'ra g'azablansangiz, uni qo'lingiz bilan urmang, balki o'qituvchining tayoqchasi bilan tahdid qiling. O'g'lingiz sizdan ranjimasin, deb o'qituvchilar bolalarni o'rgatsin". Abu Rayhon Beruniy insoniy va axloqiy tarbiya haqida fikr yuritarkan: "Insonga yerni obod qilish, uni boshqarish uchun asos berilgan, shuning uchun har bir inson yuksak axloqli bo'lishi kerak", deydi. Abu Ali ibn Sino bola tarbiyasini sharhlar ekan, bola tarbiyasini unga ism qo'yishdan boshlash zarur, deb hisoblaydi. "Farzandga munosib ism tanlash ota-onaning birinchi va eng olijanob vazifasidir, birinchi navbatda, bola tarbiyasi bilan shug'ullanishi kerak", deydi u. Umar Xayyom ta'limning maqsadi "sog'lom aqlli, o'tkir aqlli va o'tkir aqlli shaxsni shakllantirish" bo'lishi kerakligini ta'kidlagan. Komil insonlarni qanoatlantira oladigan ilhomga faqat teran aql erishadi va uning yordamida yuksak aql va idrok yaratish mumkin, lekin buning o'zi yetarli emas, inson yuksak axloqli bo'lishi, yaqinlarini sevishi kerak. Alisher Navoiy bolalarni oilada, maktabda tarbiyalash bilan birga, bolalarga ta'lim berish jarayonida namunaviy usuldan foydalanish maqsadga muvofiqligini ta'kidlaydi. Ta'lim va tarbiya o'qituvchilar va ota-onalar tomonidan amalga oshirilishi kerak. Mutafakkir bolalar bilan muomala qilishda ular yo'l qo'ygan xatolarni bartaraf etish uchun jismoniy jazodan qochish kerakligini, aksincha, ularga yo'l qo'yilgan xatolarning mohiyatini xushmuomalalik bilan tushuntirish zarurligini aytadi, ammo bu o'rinda zarur. ma'lum bir standartga rioya qilish. Alisher Navoiy bolalarning har tomonlama bilim olishi, ularda axloqiy fazilatlarini shakllantirishi uchun o'qituvchining ayniqsa talabchan bo'lishi muhim, deb hisoblaydi. Abdurahmon Jomiy, eng avvalo, ta'lim-tarbiya haqida o'ylar ekan, har bir ish bilan shug'ullansangiz, undan yaxshi samara bo'ladi, inson bilimli bo'lsa, komil bo'lishini ta'kidlaydi. Jaloliddin Davoniy: "Bolaning tarbiyasi, odob-axloqi uning keyingi ta'lim-tarbiyasiga bog'liq. Chunki bolaning hayotida har kuni ko'rgan va muloqotda bo'lgan narsalar uning xulq-atvoriga ham yaxshi, ham yomon ta'sir qiladi. Bola har kuni insoniy fazilatlarini o'rganadi: xulq-atvor qoidalari, xushmuomalalik, ota-ona va boshqa kattalarni hurmat qilish, to'g'rilik va halollik, rahm-shafqat, hayo, kundalik hayotda nutq odobiga rioya qilishni o'rganadi. Mahmudxo'ja Behbudiy tarbiyaviy ishlarni ijtimoiy hayot, jahon voqealari bilan bog'liq holda olib borishni talab qiladi. Yoshlar

tarbiyasida oila va ota-ona alohida o‘rin tutishini, maktab tarbiyasi bilan oila tarbiyasini hamohang olib borish zarurligini ta’kidlaydi. Munavvar qori farzand tarbiyasiga nafaqat ota-onalar, balki o‘qituvchilar, butun jamiyat mas’ul ekanini aytadi va ulardan farzandlarni ma’naviyatli qilib tarbiyalashni talab qiladi. U yoshlarni bilimni puxta egallashga, mehnatsevarlikka, umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlikka, ota-onalarni farzandlarida ma’naviyat, nafosat va go‘zallik tuyg‘ularini kamol toptirishga da’vat etadi. Abdulla Avloniyning fikricha, axloq - bu xulq-atvor namunalari majmuidir. Xulq-atvor insonda o‘z-o‘zidan paydo bo‘lmaydigan jarayondir. Ularning shakllanishi muayyan shartlar va tayyorgarlikni talab qiladi. Asqar Zununov ta’kidlaganidek, ta’lim-tarbiya sohasida bilim va tajribaga ega, milliy qadriyatlardan xabardor o‘qituvchidan bilimli, odobli farzandlar yetishib chiqishiga shubha yo‘q. Lekin ular farzandlarga beradigan tarbiya oila, tarbiyaning asosiy asosi bo‘lgan tarbiya ilmini bilgan ota-onalardir. Qolaversa, iffat, hayo, or-nomus va sabr gavharlari bilan bezatilgan onalik tarbiyasi darajasida bo‘lmaydi. Jamiyatimiz, xalqimiz ma’naviy-axloqiy taraqqiyotidagi ming yillik tajribani o‘zida mujassam etgan islom madaniyatining tiklanishi o‘z taqdirini o‘zi belgilash, tarixiy xotira va madaniy-tarixiy birlikka erishish yo‘lidagi g‘oyat muhim qadam bo‘ldi. Ma’naviy qadriyatlarning yana bir qudratli manbai bu an’anaviy oila va qarindoshlik axloqidir. Keksalarga hurmat, o‘zaro yordam, kelajak avlod haqida qayg‘urish azaldan uning asosiy qoidalari bo‘lib kelgan. Qadriyatlar erkinlik, ijtimoiy adolat, tenglik, haqiqat, ma’rifat, go‘zallik, ezgulik, halollik, burchga sadoqat kabi millat manfaatlari uchun muhim bo‘lgan fazilatlarini o‘zida mujassam etgan. Qadriyatlar mazmuniga ko‘ra bir necha turlarga bo‘linadi, xususan:

- tabiiy qadriyatlar (yashash uchun zarur bo‘lgan tabiiy sharoitlar);
- iqtisodiy qadriyatlar (ishlab chiqaruvchi kuchlar va vositalar);
- ijtimoiy-siyosiy qadriyatlar (erkinlik, tenglik, adolat, tinchlik, hamkorlik);
- ilmiy qadriyatlar (bilim, tajriba, yutuqlar);
- falsafiy qadriyatlar (g‘oyalar, mafkuralar, tushunchalar);
- badiiy qadriyatlar (san‘at, adabiyot, madaniyat);
- diniy qadriyatlar (e’tiqod, e’tiqod, vijdon, fazilat).

Shu bilan birga, qadriyatlarni milliy va umuminsoniy turlarga bo‘lish odatiy holdir. Milliy qadriyatlar - ma’lum bir millat, xalq va xalqlarning tarixiy taraqqiyotida yaratilgan barcha moddiy va madaniy (ma’naviy) boyliklarning yig‘indisidir. An’ana - (lot. trado-uzatilish) - kishilar ongi va hayotida o‘z o‘rnini topgan, avloddan-avlodga o‘tadigan, takrorlanadigan, hayotning barcha jabhalarida qabul qilinadigan o‘ziga xos ijtimoiy hodisa, qoida va me’yorlar.

umumiy yoki muayyan guruh tomonidan). Odat (odat) - bu odamlar hayotiga singib ketgan, ma'lum vaqt davomida takrorlanadigan xatti-harakatlar, ko'pchilik tomonidan qabul qilingan xatti-harakatlar qoidasi.

Qadimgi mutafakkirlar “qadriyat”, “qadriyat”, “baho” tushunchalari orqali ijtimoiy mohiyatini, inson faoliyatiga baho berishni, ma'lum me'yorlar asosida boshqa odamlar tomonidan baholanishini tushunganlar. Masalan, Arastu fikrini inobatga olsak, qiymat qadriyat, munosabat, yaxshilik va yomonlik nuqtai nazaridan talqin qilinadi. Qadriyatlarning birinchi va eng universali bu hayotning o'zi, chunki hayotni olish boshqa barcha qadriyatlardan foydalanishni yo'q qiladi. Qadriyatlarning mazmuni jamiyatning moddiy ne'matlarini ishlab chiqarish jarayonlari bilan bog'liq. Keng ma'noda madaniyat olami - bu insonning ma'naviy hayotining barcha faoliyatining qiymatini belgilaydigan narx. Yuqoridagi fikrlarga asoslanib, qiymatlarni mohiyati va qo'llanish doirasiga qarab bir necha shakllarga bo'lish mumkin:

1. Moddiy qadriyatlar - mehnat va mehnat qurollari, moddiy ne'matlar.
2. Ma'naviy qadriyatlar – ma'naviyat, madaniyat, ilmiy falsafa, axloqiy-estetik qarashlar, diniy, tarixiy, badiiy, dunyoviy qimmatli nomoddiy boyliklar.
3. Tabiiy qadriyatlar - insonni o'rab turgan va inson hayoti uchun zarur bo'lgan o'simliklar, hayvonot dunyosi, yer osti va yer usti boyliklari, tuproq, suv, havo kabi tabiiy boyliklar.
4. Iqtisodiy qadriyatlar - texnika va texnologiya, shuningdek, mehnat bozoridagi munosabatlar va boshqalar.
5. Ijtimoiy-siyosiy qadriyatlar – davlatchilik, demokratiya, adolat, tinchlik, mustaqillik. Milliy qadriyatlar umuminsoniy qadriyatlardan ma'lum bir millat yoki xalq manfaatlari majmuini ifodalashi bilan farq qiladi.

Bir millatning qadriyatlari boshqa xalq tomonidan qabul qilinmasligi mumkin. Biroq, boshqa xalqlar qadrlaydigan qadriyatlarni hurmat qilish har bir xalq uchun axloqiydir. Zero, ma'naviyatning asosiy o'zagi milliy, umuminsoniy va shaxsiy qadriyatlardir. Milliy qadriyatlar haqida gap ketganda, insonlar tomonidan yaratilgan qadriyatlarni tan olish kerak. Shaxsiy qadriyatlar ham milliy, ham umuminsoniy qadriyatlar darajasiga ko'tarilishi mumkinligini xalqimiz tarixidan ko'plab misollar yordamida isbotlash mumkin. Misol tariqasida Faroniyning “Astronomiya asoslari”, Ibn Sinoning “Tib qonunlari”, Beruniyning “Mineralogiya”, Forobiy, Buxoriy, Termiziy, Naqshbandiy, Kubroviyning “Fozillar shahri” ma'naviy merosini keltirishimiz mumkin. , Yassaviy. Milliy madaniyat va qadriyatlarning mazmun-mohiyatini bilish, ularga ishonch yosh avlod ongida insonparvarlik, vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantiradi. Bu bizni Vatanimiz baxti, milliy istiqbolimiz

yo'lida fidokorona mehnat qilishga, komil inson bo'lib voyaga yetishga undaydi. Milliy qadriyatlar – xalq vakillari tomonidan ming yillar davomida yaratilgan madaniyat, milliy til, milliy adabiyot, uning ma'naviy ifodasi, xarakteri, ijtimoiy-siyosiy qarashlari, sharqona axloqiy tamoyillar, urf-odat va an'analarning moddiy va ma'naviy qadriyatlari. Jamiyat taraqqiyoti davomida umuminsoniy qadriyatlar takomillashtirilib, odamlarga hayotning mazmunini yaxshiroq tushunishga va o'z xatti-harakatlarini axloqiy me'yorlar talablariga moslashtirishga imkon beradi. Umumjahon qadriyat - bu jamiyat va insoniyat uchun eng qimmatli va umuman ahamiyatli bo'lgan narsalar, hodisalar, sifatlar, faoliyatlar va boshqalarning ijtimoiy qiymatini ifodalash uchun ishlatiladigan aksiologik tushuncha. Yoshlarimiz ongiga singdirilayotgan milliy istiqlol g'oyasi ma'naviy merosga asoslangan umuminsoniy qadriyatlarga asoslanadi. Umumjahon qadriyatlari nafaqat alohida xalqlar va millatlarning emas, balki insoniyatning mulkidir. Zero, xalq boshqa xalqlarning qadriyatlarisiz o'z qadriyatini yarata olmaydi. Milliy o'zlikni anglashda milliy g'oya, mafkura, millatga xos bo'lgan yangilanish jarayonlari jadal rivojlanishi kerak. Bu yosh avlodni tarbiyalash va tarbiyalash, ularni jamiyat hayoti va faoliyatiga tayyorlashning asosiy mezonlaridan biridir. Ta'lim-tarbiya orqali yoshlarning milliy qadriyatlarning bir qismi bo'lgan axloqiy fazilatlarini shakllanadi, jamiyatdagi g'oyaviy-mafkuraviy jarayonlarga munosabati o'zgaradi, har tomonlama barkamol shaxs bo'lib etishish imkoniyatlari vujudga keladi. Insonning ijtimoiy mavqeini belgilashda, jamiyatning ijtimoiy-siyosiy tizimini isloh qilishda, ijtimoiy tartib va barqarorlikni saqlashda, ijtimoiy nazoratni amalga oshirishda ta'lim jarayoni muhim ahamiyatga ega. Har bir davlat, eng avvalo, yuksak madaniyati, ma'naviyati bilan kuchli. Mustaqilligimizning dastlabki yillarida mamlakatimizda ma'naviy merosga asoslangan qadriyatlarni tiklashga alohida e'tibor qaratilayotgani ma'naviy-ma'rifiy ishlarga alohida e'tibor qaratildi. O'zbekistonda umuminsoniy qadriyatlarga hurmat va azaliy milliy yondashuv e'tiborga olinadi. Xalqimizga xos bo'lgan mehmondo'stlik, birodarlik, do'stlik, sadoqat, muloyimlik umuminsoniy totuvlikning asosidir. Milliy tiklanish g'oyasini umuminsoniy manfaatlar bilan uzviy bog'lash mustaqil mamlakatimiz tashqi va ichki siyosatining o'zagini tashkil etadi. Milliy o'zlikka egalik qilish, erkinlik va erkinlikdan voz kechmaslik, uni oliy qadriyat deb bilish milliy mentalitetimizning muhim asosidir. Shu bois yoshlarni ezgu qadriyatlar asosida tarbiyalash, ular ongiga vatanparvarlik g'oyalarini singdirish muhim ahamiyatga ega. Vatanparvarlik, eng avvalo, davlat ramzlari, bayrog'i, madhiya va gerbimizda o'z ifodasini topgan. Til orqali yurtimizni ulug'laymiz, yoshlarimizni uning qadriga yetishga undaymiz.

Ramzlarda orzular, umidlar, turmush tarzi, urf-odatlar, tabiatga munosabat, qadriyatlarga sodiqlik, o'z xalqiga muhabbat aks ettirilgan. Vatan tug'ilgan beshikdan ota-onani tanlay olmaganidek, Vatanni ham tanlay olmaysiz. Unda sevish, qadrlash, yurt taraqqiyotiga hissa qo'shish qobiliyati bor. Bu orqali u hayotda o'ziga va oilasiga baxt keltira oladi. Xalqimiz ota-onasini qanchalar e'zozlasa, qadrlasa, Vatan ham shunchalik qadrlidir. Kattalarga hurmat, bolalarga hurmat o'zbek mentalitetiga xosdir. Shuning uchun ham yoshlar ongiga vatanparvar bo'lish uchun or-nomus, milliy g'urur, mehr-oqibat, vijdonlilik, sadoqat, mehmondo'stlik, ahillik, ajdodlar faxri, oilasini ulug'lash tuyg'ulari singdirilmoqda. "O'zbekiston tanlagan yo'l umuminsoniy va umume'tirof etilgan demokratik qadriyatlarga, ko'p asrlik madaniyatimiz, milliy an'analarimizning eng yaxshi yutuqlariga erishishga qaratilgan" – biz uchun o'zgarmasdir. Barqaror qadriyatlar yoshlar tarbiyasida katta ahamiyatga ega. Yoshlarimiz orasida ba'zan loqayd, ijtimoiy taraqqiyotning o'ziga xos xususiyatlaridan bexabar, xudbin, mustaqil fikrlashdan yiroq bo'lganlar uchrab tursa, ular orasida ommaviy madaniyatga berilib, o'zligini unutib qo'yadiganlar, giyohvandlar va giyohvandlar ham uchrab turgani achinarli. alkogolizm. Albatta, bunday yo'llardan borayotgan yoshlar jamiyatimiz, ijtimoiy taraqqiyotimiz uchun katta xavf tug'diradi. Yoshlar jamiyatimizning tayanchi bo'lgani uchun ularning nafaqat jismonan, balki ma'naviy salomatligi ham katta ahamiyatga ega. Qadriyatlarni teran anglagan yoshlar nafaqat ota-onalari yaratib berayotgan imkoniyat va sharoitlardan unumli foydalanmoqda, balki o'z kelajagi uchun ham mehnat qilmoqda. Zo'r bilim olish va uni hayotda qo'llash qobiliyati katta ahamiyatga ega. Qadriyatlar uyg'unligi insonning komil inson darajasiga erishish, erkin yashash va farovon hayot kechirish istagida alohida vositadir. Qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish ijtimoiy taraqqiyot uchun muhimdir. Shunday qilib, turmush tarzingizni o'zgartirish uchun fikringizni o'zgartirishingiz kerak. Yoshlar o'z tafakkurini rivojlantirar ekan, o'zligini, ma'naviy merosimizning ahamiyatini anglay boshlaydi. Shu bois, birinchi navbatda, yoshlarda fikrlash qobiliyatini shakllantirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Demak, mustaqillik davrida ijtimoiy taraqqiyotda erishilgan eng katta yutuq milliy o'zlikni anglash davri bo'ldi. Ajdodlarimizga xos bo'lgan milliy istiqloq, mehnatsevarlik, adolat, halollik, insonparvarlik g'oyalari yoshlarga yetkazilib, shakllantirilmoqda. Mustaqillikni asrab-avaylash, uni ravnaq toptirish e'tiqod, xalqimdek, yurtimdek yashash har bir insonning qalbidan joy oladi. Milliy o'zlikni anglashda yangi qadriyatlar muhim o'rin tutadi. Ular xalqimiz ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda umuminsoniy

qadriyatlar bilan uyg'unlashgan. Bir xalq uchun qadrlı bo'lgan voqea, jarayon, ob'ekt boshqa xalq uchun ahamiyatsiz bo'lishi mumkin.

Xulosa. O'zbek xalqining ma'naviy madaniyati ajdodlar merosi kabi yuksakdir. Qadriyatlarni xalqning ijtimoiy ongi, ma'naviyati va madaniyatidan hech qachon siqib chiqarib bo'lmaydi. Zero, mustaqillikning ma'naviy asoslarini mustahkamlashda milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi muhim ahamiyatga ega. Binobarin, jamiyatimiz va davlatimiz oldida ozod va obod yurt, erkin va farovon hayot barpo etish, ayni paytda shaxsni hozirgi davr talablari asosida kamol toptirishdek sharaffi vazifa turgan bir paytda, asosiy yo'nalishlar. uning rivojlanishi uchun ma'naviy kamolot, boylik, axloqiy poklik, intellektual salohiyat va jismoniy tarbiya kabi yo'nalishlardir. Bu borada ustoz-murabbiylarning tashabbusi, xalqimiz ma'naviyatini tiklash, boy tarixiy merosimizni keng o'rganish, unga hurmat-ehtirom uyg'otish, milliy an'ana va urf-odatlarimizni asrab-avaylash va boyitish, shuningdek, umum madaniyat, san'at, fan, texnika va ta'limni har tomonlama rivojlantirish muhim o'rin tutadi.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, Toshkent, "O'qituvchi", 1992 yil.
2. I.A. Karimov. "Yuksak ma'naviyat – bukilmaz kuch" – T.: Ma'naviyat. 2008 yil.
3. Mirziyoyev Sh.M. "2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi" – T.: O'zbekiston, 2017. 34
4. Mirziyoyev Sh.M. "Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – mamlakat taraqqiyoti va xalq farovonligi garovidir" – T.: O'zbekiston, 2017.
5. Mavlonova R. "Tarbiyaviy ish metodikasi" darsligi. T. 2014 yil.
6. Sappho ochiq. "Mustaqillik ma'naviyati va ta'lim asoslari" T., Uchitel, 1997 y.
7. Abu Rayhon Beruniy "Maqollar". Toshkent, "Yosh gvardiya", 1973 y.
8. Xudayqulov X.J. "Tarbiyaviy ish metodikasi". -T.: TTYMI. 2007 yil
8. Munarova R. U., Kamolova, Sh. U., Shakarboeva, A., Qarshiboeva D. B., Alimqulov S. O. U. (2016). O'rta Osiyoning buyuk mutafakkirlari barkamol va har tomonlama rivojlangan aholini tarbiyalash to'g'risida. Muammoli pedagogika,
9. Shirin Kamolova, Sog'lom avlodni tarbiyalash sohasidagi mutaxassislarning fikr-mulohazalaridan foydalangan holda, JSPI Ilmiy nashrlar arxivi: 2020: 63-arxiv (science.iedu.uz, jspi.uz)